

17/04/2026

«Ἐπὶ τὴν πηγὴν ἐπέστημεν τὴν ἀέναον, τὴν βλύζουσαν ἰάματα...»

/ Γνώμες

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

μέσα στὴν ἀνέσπερον χαρμονὴν τῆς Ἀναστάσεως, καθὼς τὸ φῶς τοῦ κενοῦ Μνημείου καταυγάζει τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ ἡ πασχάλιος ἀγαλλίαση δονεῖ τὶς καρδίες τῶν πιστῶν, ἡ Ἅγια μας Ἐκκλησία μᾶς προσκαλεῖ σήμερα, κατὰ τὴν λαμπροφόρον Παρασκευὴ τῆς Διακαινησίμου, νὰ προσεγγίσουμε εὐλαβικῶς μίαν ἄλλην πηγὴ χάριτος.

- *Του Καθηγητῆ Ἰωάννη Παναγιωτόπουλου (Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας, ΕΚΠΑ)*

Ἡ ἑορτὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὴν ὁποῖαν εὐφροσύνως πανηγυρίζουμε, δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μίαν αἰσθητικὴν ἀνάμνηση τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει παραδόξων θαυμάτων τοῦ Μπαλουκλή, οὔτε περιορίζεται στὴν ἱστορικὴν διήγηση τῆς ἀναβλέψεως ἐνὸς τυφλοῦ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος Α΄. Ἀντιθέτως, ἡ παροῦσα πανήγυρις συνιστᾷ μίαν βαθυτάτη ἐκκλησιαστικὴ ὁμολογία καὶ μίαν ὑψηλὴ θεολογικὴ μυσταγωγία, ἥ ἥποια ἀποκαλύπτει τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Ἄλλὰ πῶς, ἀδελφοί μου, ἀποκαλύφθηκεστὸν κόσμον αὐτὴ ἡ νοητὴ Πηγὴ; Ἡ εὐσέβεια τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων διέσωσε μίαν διήγηση ἱερά, ἥ ἥποια συνδέεται μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος Λέοντος Α΄ τοῦ Μακέλλη, ὅταν αὐτὸς ἦταν ἀκόμη ἀπλὸς στρατιώτης. Περπατώντας πλησίον τῆς Χρυσῆς Πύλης, συνάντησε κάποιον τυφλὸ περιπλανώμενον, ποῦ διψοῦσε. Καθὼς ὁ Λέων ἀναζητοῦσε νερὸ στὸν δασώδη ἐκεῖνον τόπον, ἄκουσε φωνὴ οὐράνια, τὴν φωνὴ τῆς Θεοτόκου, ποῦ τοῦ ἔλεγε:

«Μὴ πονῆ, Λέων, τὸ ὕδωρ ἐγγὺς ἐστίν». Μετὰ τὴν θείαν καθοδηγήσιν, ὁ Λέων βρῆκε τὴν κρυμμένην πηγὴν, ἥ ἥποια βρισκόταν μέσαστὴν λάσπῃ. Καὶ μετὰ διαταγὴν τῆς Παναγίας ἐπέθεσε ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ τυφλοῦ λάσπην ἀπὸ τῆς πηγῆς. Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! Ἀμέσως οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐπαίτου ἄνοιξαν, καταυγασθέντες ἀπὸ τὸ φῶς τῆς χάριτος. Ὅταν δὲ ὁ Λέων ἀνῆλθε στὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἀνήγειρε ναὸν μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τῆς πηγῆς ἐκείνης, τὸν περίπυστον Ναὸν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὁ ὁποῖος ἔκτοτε κατέστη τὸ ἰατρεῖον τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων.

Ἐκεῖ, στὰ σπλάχνα τοῦ ἁγιάσματος, ἡ παράδοσις διέσωσε καὶ τὸν θρῦλον τῶν ἰχθύων, ὁ ὁποῖος συγκινεῖ μέχρι σήμερακάθε ρωμαϊκῆ ψυχῆ. Λέγεται ὅτι, κατὰ τὶς δυσχερεῖς ἡμέρας τῆς Ἀλώσεως, ἕνας καλόγηρος ἐτήγανιζε ψάρια πλησίον τῆς πηγῆς. Ὅταν δὲ ἄκουσε τὴν εἶδησιν ὅτι ἡ Πόλις ἐάλω, μὴν πιστεύοντας τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, εἶπε: «Μόνον ἐὰν τὰ ψάρια αὐτὰ ζωντανέψουν καὶ πηδήξουν στὸ νερό, θὰ πιστέψω ὅτι ἡ Πόλις κυριεύθηκε». Καὶ ἰδοὺ, τὰ ἡμίψητα ψάρια, φέροντα ἀκόμη τὰ σημάδια τῆς φωτιᾶς, ἐπήδησαν στὴν κρήνη καὶ παρέμειναν ἐκεῖ ζῶντα, ὡς αἰώνιον σύμβολον τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς μελλούσης λυτρώσεως.

Αὐτὰ τὰ «παραδομένα» ψάρια τοῦ Μπαλουκλή, ἀδελφοί μου, δὲν εἶναι ἀπλῆς λαϊκὲς διηγήσεις. Εἶναι ἡ βιωματικὴ ἐπιβεβαίωση ὅτι ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ δὲν στερεύει ποτέ, ἀκόμη καὶ στὶς πλέον ζοφερὲς στιγμὲς τῆς ἱστορίας. Ὅπως τὰ ψάρια ἐκεῖνα ἐπανῆλθαν στὴ ζωὴ διὰ τοῦ ἀγιάσματος, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὡς σῶμα Χριστοῦ, ὑπερβαίνει τὸν θάνατον καὶ τὴν φθορά. Ἡ Θεοτόκος, ὡς ἡ ἀστεῖρευτος Κρήνη, συνεχίζει νὰ ποτίζει τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν, μεταποιοῦσα τὸν πόνο σὲ ἐλπίδα καὶ τὴν πτώση σὲ Ἀνάσταση. Ἄς ὑμνήσουμε λοιπὸν, τὴν Κυρίαν τῶν Ἀγγέλων, τὴν Πηγὴ τῆς Ζωῆς, ἡ ὁποία διὰ τοῦ θαύματος τοῦ Λέοντος καὶ τῆς μαρτυρίας τῶν αἰώνων, μᾶς βεβαιώνει ὅτι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ἄς μὴν μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ εἶναι ἡ ἴδια ἡ Θεοτόκος. Εἶναι ἡ Παρθένος Μαρία, ἡ ὁποία δανερίζει τὴν σάρκα τῆς στὸν Δημιουργὸ τῶν πάντων, γιὰ νὰ καταστῆ Αὐτὴ τὸ δοχεῖο τῆς ἀπειροδυνάμου Θεότητος. Ἡ Θεοτόκος δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἱστορικὸ πρόσωπο ποὺ ὑπηρετήσῃ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τὴν καταστατικὴ ἀρχὴ αὐτῆς τῆς ἱδίας τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν ἀγίαν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅταν τὸ «Γένοιτό μοι» τῆς Παρθένου συνάντησε τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρός, ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Προσφέρουσα τὰ «ἀγνὰ αἵματά» τῆς, ἡ Παναγία ἐπέτρεψε στὸν ἄσαρκο Λόγο νὰ προσλάβει τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ αἰώνιο ἱστορικὸ σῶμά Του. Καὶ τὸ σῶμα αὐτό, ἀδελφοί μου, δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Κεφαλὴ καὶ ἡ Θεοτόκος ἡ Πηγὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Κεφαλὴ αὐτὴ σαρκώνεται καὶ καθίσταται προσβατὴ στὸ ἀνθρώπινο γένος.

Στὸ πάνσεπτο πρόσωπό Της, ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ ἀνακεφαλαιώνει ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκεῖ ὅπου ἡ Εὐὰ διὰ τῆς παρακοῆς ἀνέβλυσε τὸ θάνατο καὶ τὴν φθορά, ἡ Μαρία διὰ τῆς ἀπολύτου ὑπακοῆς ἀναβλύζει τὴν Ζωὴ καὶ τὴν Ἀφθαρσία. Στὴ Θεοτόκο θεραπεύεται ἡ μεταπτωτικὴ νόσος τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύση, κεκαθαρμένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γίνεται ἱκανὴ νὰ θεωθεῖ. Ἡ Παναγία καθίσταται ὁ Τύπος καὶ ἡ Εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως Ἐκεῖνη ἔφερε σωματικῶς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν παρέδωσε στὸν κόσμον πρὸς σωτηρία, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὡς πνευματικὴ μητέρα, συνεχίζει ἀδιαλείπτως νὰ «σαρκώνει» τὸν Λόγον στὴν ἱστορία, προσφέρουσα Αὐτὸν διὰ τῶν Θείων Μυστηρίων.

Προσεγγίζοντας τὸ βαθύτερον μυστήριον τῆς σήμερον τιμωμένης Ζωοδόχου Πηγῆς, καλούμεθα νὰ θεωρήσουμε μίαν ἀλήθεια συγκλονιστικὴ, τὴν ἀρρήκτως συνδεδεμένη καὶ ἀλληλέγγυο συνεργίαν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Στὴν πανάχραντο μορφή τῆς Θεοτόκου, δὲν βλέπουμε ἀπλῶς μίαν εὐσεβῆ γυναῖκα, ἀλλὰ τὸ ἱερόν ἐκεῖνο θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπανῆλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ἐνθυμεῖσθε, ἀδελφοί μου, τὴν τραγωδίαν τῆς πτώσεως; Τότε,

ὅταν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὑπετάχθηκεστὴν φθοράν, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐγκατέλειψε τοὺς ἀνθρώπους, «διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας». Ἡ Θεοτόκος, ὅμως, ὡς ἡ ἀληθὴς Ζωοδόχος Πηγὴ, καθίσταται ἡ γέφυρα αὐτῆς τῆς οὐρανοῦ ἐπιστροφῆς. Ἐν Αὐτῇ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐνεργεῖ διττῶς καὶ παραδόξως, προετοιμάζοντας τὴν σωτηρία μας.

Πρῶτον, ἐνεργεῖ ὡς Δύναμη Καθαρτικὴ. Πρὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Λόγου, τὸ Πνεῦμα ἐπεσκίασε τὴν Παρθένον, ἀπαλλάττοντας τὴν ἐκλεκτὴν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ κάθε ρύπο τοῦ προπατορικοῦ πταίσματος, καθιστώντας τὴν «κεχαριτωμένη» καὶ ἄμωμο κατοικητήριον τοῦ Βασιλέως τῶν ὅλων. Δεύτερον δὲ καὶ ὑπερφυστικότερον, ἐνεργεῖ ὡς Δύναμη Γεννητικὴ. Δίδει στὴν παρθενικὴ μήτρα τὴν ἰσχὺ νὰ ὑπερβεῖ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ νὰ κυφορήσῃ «ἐν σαρκὶ» τὸν ἴδιον τὸν Θεό. Ἡ Θεοτόκος δὲν δανερίζει ἀπλῶς τὴν σάρκα τῆς, ἀλλὰ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνεται ἡ πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀναβλύζει ἡ πραγματικὴ Ζωή. Αὐτὴ ἡ θεία συνεργία δὲν ὑπῆρξε γεγονός στιγμιαῖο ἢ παρωχημένο. Συνεχίζεται ἀδιαλείπτως καὶ αἰωνίως ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὅποιος κατὰ τὴν ἁγίαν Του Ἐνανθρώπησιν «Ἐκκλησίας σάρκα ἀνέλαβεν», παραμένει ἡ αἰώνιος Κεφαλὴ μας. Καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Πανάγιον, τὸ Ὅποιον πάλαι ποτὲ ἐπεσκίασε τὴν Θεοτόκον, ἐπεσκιάζει τώρα τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ζωοποιεῖ τὰ μέλη τῆς, συγκροτοῦν τὸν θεσμόν, καὶ μεταποιοῦν τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ.

Καθὼς στεκόμαστε ἐνώπιον τῆς νοητῆς κρήνης τῆς Θεοτόκου, ὀφείλουμε νὰ ἀναλογισθοῦμε τὸ βαθύτατο νόημα τῆς παρουσίας πανηγύρεως. Ἡ ἑορτὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποτελεῖ ἕναν ἐγκόσμιο ὀργανισμό, μία κοινωνικὴ λέσχην ἢ ἕνα ἀνθρώπινο κατασκεύασμα. Ἀντιθέτως, ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ «σωματικὸ» γεγονός τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ· εἶναι ἡ προέκτασις τῆς Σαρκώσεως εἰς τοὺς αἰῶνας. Τὸ μυστήριον αὐτὸ κορυφοῦται στὴ Θεία Εὐχαριστία.

Ἐκεῖ, τὸ Σῶμα τὸ ὁποῖον προσλήφθηκε ὑπὸ τοῦ Λόγου ἐκ τῶν ἀγνῶν αἱμάτων τῆς Θεοτόκου, σαρκώνεται ἐκ νέου καὶ προσφέρεται σὲ ἐμᾶς «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον». Στὸ Ἅγιον Ποτήριον, οἱ πιστοὶ δὲν λαμβάνουν ἀπλῶς εὐλογία, ἀλλὰ γίνονται «θείας φύσεως κοινωνοί», ἐγκεντριζόμενοι ὄντολογικῶς στὸ αἰώνιον ἱστορικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀψευδῆ πατερικὴν παράδοσιν, ὑπάρχει μία ἀπόλυτος καὶ πλήρης ταύτισις· τὸ σῶμα ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία, τὸ σῶμα ποὺ θυσιάσθηκε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου, εἶναι τὸ ἴδιον σῶμα ποὺ μεταλαμβάνουμε εἰς τὴν Εὐχαριστία καὶ τὸ ἴδιον σῶμα ποὺ συγκροτεῖ τὴν Ἐκκλησία.

Αὐτὴ ἡ ὄντολογικὴ ταύτισις εἶναι ἡ ἐγγύησις τῆς σωτηρίας μας. Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ

μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ σωτηρία μας εἶναι καρπὸς αὐτῆς τῆς θείας ἐνότητος. Δὲν ὑπάρχει Χριστὸς χωρὶς τὸ Πνεῦμα, καὶ δὲν ὑπάρχει Πνεῦμα χωρὶς τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ. Καλούμεθα λοιπόν, μιμούμενοι τὴν Παναγία Μητέρα μας, νὰ καταστήσουμε καὶ τὶς δικές μας ψυχὲς δοχεῖα τοῦ Πνεύματος, ὅπως διὰ τῆς χάριτος Αὐτοῦ, ὁ Χριστὸς μορφωθεῖ ἐντός μας.

Ἀδελφοί μου,

τιμώντας τὴν Ζωοδόχο Πηγὴ, τιμοῦμε τὴ δυνατότητα τῆς δικῆς μας θεώσεως. Ἡ Θεοτόκος, ὡς ἡ νοητὴ «πηγὴ» ποὺ ἀνέβλυσε τὸ «ζῶν ὕδωρ», κατέστησε τὴν Ἐκκλησία τὸ μοναδικὸ τόπο ὅπου ὁ πεπτωκὼς ἄνθρωπος συναντᾷ τὸν ζῶντα Θεόν. Θάμοῦ ἐπιτρέψετε τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ὁμιλίας, νὰ σαῶ ἐπισημάνω ὅτι ὁ Πατὴρ βούλεται καὶ εὐδοκεῖ, ὁ Υἱὸς ἐνεργεῖ καὶ σαρκώνεται διὰ τῆς Θεοτόκου, καὶ τὸ Πνεῦμα τελειοῖ καὶ συγκροτεῖ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἄς ἐκπληττώμεθα, λοιπόν, πρὸ τοῦ μεγέθους τῆς θείας ἀγάπης. Ἡ Ἐκκλησία παραμένει «οὐρανοῦ ἰσχυροτέρα», διότι ὁ Λυτρωτὴς ἡμῶν δὲν περιεβλήθη σῶμα οὐράνιον ἢ φανταστικόν, ἀλλὰ ἔλαβε σάρκα ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ἐκ τῆς Παναγίας, γιὰ νὰ ἀναγάγει τοὺς οὐρανοὺς τὴ δική μας γῆϊνη σάρκα, εἰς τὴν δόξαν τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος.

Ὡς ἐκ τούτου, προστρέχοντες σήμερα εἰς τὸ νοητὸν Ἁγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἄς μὴ ζητήσουμε μόνον τὴν θεραπείαν τῶν σωματικῶν ἀλγηδόνων, ἀλλὰ κυρίως τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση. Ἄς ἀντλήσουμε νάματα ἐλπίδας ἀπὸ τὴν Θεοτόκον, ἡ ὁποία παραμένει ἡ ἀστείρευτη κρήνη τοῦ ἐλέους, ἡ κραταῖα προστασία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἐγγύηση τῆς δικῆς μας ἐν Χριστῷ ἀναστάσεως. Μόνο τότε ἡ Ἐκκλησία θὰ εἶναι γιὰ ἐμᾶς ὄντως Πηγὴ Ζωοδόχος, ἀναβλύζουσα τὸ ὕδωρ τῆς ἀθανασίας καὶ τὴν δρόσον τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον καὶ ἡ χάρις τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν!

—

Ἡ παραπάνω ομιλία ἐκφωνήθηκε σήμερα, Παρασκευὴ τῆς Διακαινησίμου 17 Ἀπριλίου 2026, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία εορτάζεται ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ, στὸν Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγῆς Ἰλίου.